

rint kiválogatott és ízlésesen elrendezett anyag mutatta az iskolák mai színvonalát. Az 1927. évi pünkösdi kiállítás tanulságainak felhasználásával sikerült elvont vonatkozásokat is szemléletesen, grafikusan bemutatni. A kiállítás anyagát sokan napokon át tanulmányozták s bizonyára gazdag inspirációkkal tértek haza.

Az egész kongresszus lelke és mozgatója az elnök, *Négyesy László* egyetemi tanár volt, aki *Kornis Gyula* államtitkár úr világos rendező szempontjai szerint megindított munkáját minden zökkenés nélkül átvette és hűségesen továbbépítette. A kongresszust nemes buzgalommal, fiatalos lendülettel, sok melegséggel és mindig igen nagy tapintattal vezette és egyes részleteit valóságos ünneppé emelte. Az ő gondoskodása a legjobb biztosíték arra, hogy a határozatok megvalósítása is meginduljon.

Quint József.

III. Finn-ugor Közművelődési Kongresszus.

Ezt a kongresszust Budapesten, június 10—17. napján tartották meg, a hivatalos meghívó szavai szerint „a finn-ugor népek szellemi és gazdasági életének képviselői, hogy bensőbbé nemesítsék faji együvértartozásuk érzését, szorosabbra fűzzék az összekötő szálakat s egymásban testvéri segítséget nyerjenek kiérdemelt szebb jövőjük előkészítéséhez“. A kongresszus ülés-szaka június 11—13-ig tartott; rendeltetése az volt, „hogy a résztvevő testvérnépek (finnek, észtek, magyarok) megismertessék egymással tudományosságuk, közoktatásügyük, irodalmi, művészeti és gazdasági életük kialakulását, mai helyzetét és problémáit“. Ennek megfelelően a kongresszus munkássága a következő négy szakosztályban folyt le: I. Általános művelődési és tudományos szakosztály (elnöke *Szinnyei József*), II. Pedagógiai szakosztály (*Kornis Gyula*), III. Közgazdasági szakosztály (*Heller Farkas*), IV. Irodalmi és művészeti szakosztály (*Pekár Gyula*). Június 14-én kezdődtek a magyar föld, nép és viszonyok tanulmányozására alkalmas nyújtó szakszerű és szórakoztató kirándulások a vidékre.

Klebelsberg Kunó kultuszminiszternek az ünnepélyes megnyitón elmondott beszédéből a következő rész maradandó jellegénél és nagyfontosságú kihatásánál fogva méltán rászolgál a megörökítésre: „*Létre kellene hoznunk egy szervezetet, amelyben mindhárom állam résztvesz és amelynek keretében résztvennének a finn, az észt és a magyar tudósok. Ha ez az eszme visszhangra talál, ilyen intézménynek megszervezésére hajlandó vagyok. S nem lesz többé szükség közvetítőkre, hanem egymás között el tudjuk intézni ügyeinket. Ennek az intézménynek az volna a feladata, hogy a megjelent szépirodalmi és tudományos munkákat kölcsönösen lefordíttassa. Ennek az összefogásnak és harmonikus együttműködésnek meglesz az általános, politikai téren is a kedvező hatása“.*

A négy szakosztályban tartott előadások tömegéből a következőkben csak azokat soroljuk fel, amelyek tárgyunkkal, a közoktatásüggyel, szorosabban függnek össze. Ilyenek voltak az I. és II. szakosztály együttes ülésén: A magyar kultúra fejlődése (előadó *Kornis Gyula*). A finn művelődés és tudományosság (*Setälä Emil*). Az észti művelődés és tudományosság (*Pöld Péter*). Magyar tudománypolitika (*Magyary Zoltán*). A II. (pedagógiai) szakosztály ülésein: A finn közoktatásügy fejlődése (*O. Mantere*). Az észti közoktatásügy fejlődése (*N. Kann*). A magyar közoktatásügy történeti fejlődése (*Kemény Ferenc*). Az iskolán kívüli népoktatás Észtországban (*V. Ernits*). A népiskolák 1925. évi tanterve (*Quint József*). A finn népoktatásügy (*Tarjanne*). Az előadások nagyjából német nyelven folytak.

E rövid tartalmi ismertetés után ejtsünk néhány, helyenként bíráló szót a vállalkozás érdeméről. Az első finn-ugor értekezletet, amely főleg pedagógiai jellegű volt, 1921-ben Helsinkiben (Helsingfors) tartották meg. A második összejövetelt, amely már az egész finn-ugor kultúrát felölelte, 1924-ben Tallinnban (Reval). E két alkalommal mi magyarok csupán kised csoportokkal szerepeltünk, amelyek szinte elenyésznek a mostani III. kongresszusnak vagy ezer külföldi résztvevője mellett. Bizonyára ez a nagy szám magyarázza és menti azt, hogy a rendezőbizottságnak minden buzgósága ellenére hiányok és hibák is felmerülhettek, amelyek vendégeink részéről sem maradtak észrevétlenül, akiknek nem minden várakozása vált valóra. De ne feledjük, hogy az ilyen túlnagy keretben mozgó összejövetelek (*Überkongress!*) lebonyolítása anyagi és szellemi viszonylatban egyaránt rendkívüli nehézségekkel jár, amelyek ezúttal sem maradtak el. Am a főváros bizonyos rétegeinek közönyét jótáette a lelkes és megértő vidék, ahonnan vendégeink felejtetetlen benyomásokat vittek magukkal.

Hiába tagadnók, a nemzetközi kongresszusoknak ma már inkább politikai, társadalmi és erkölcsi jelentőségük van: külső sikerük jórésztben a belső (tudományos) rovasára megy. Az előadások zömét ezúttal is a szakosztályokban tartották meg, rendszerint ugyanabban az időben és egyéb (külső) programpontok mellett, ami megmagyarázza felette gyér látogatottságukat. A kongresszus szervezetének *papirosformája*, igaz, minden tekintetben megfelelő volt és alkalmas arra, hogy fent említett rendeltetésének megfelelően: annak, „hogy a résztvevő testvérepek megismertessék egymással tudományosságuk, közoktatásügyük, irodalmi, művészeti és gazdasági életük kialakulását és egyéb problémáit“. Ezt a célt azonban valóságban aligha értük el, mert annak a számos értékes, tanulságos előadásnak rendszerint csak elhamarkodott, sovány kivonatát kaptuk és a jövőre nézve kézzelfoghatóan még annál is kevesebbet: pusztán címeteket. Hiszen az előadásoknak, noha bekérték, még csak syllabusait sem nyomatták ki, amelyeken a komolyan érdeklődők legalább eligazodhattak volna. Pedig a kongresszusoknak talán

legértékesebb, de bizonyára legmaradandóbb emléke egy olyan *Jelentés*, amely az időtől és tértől függetlenül lehetővé teszi a tanulmányozást, az elmélyedést azokba az előadásokba, amelyek egy vagy más okból nem hallgathattunk és amelyek a múlt külsőségei után hivatva vannak arra, hogy a kulturális kapcsolatokat ébren tartsák és e kongresszusok között a folytonosságot biztosítsák. Egy ilyen *Jelentés* híján, amely az előadásoknak legalább kivonatát 2—2 nyelven (magyar-mémet, finn-német, észt-német) megrögzítené, a IV. finn-ugor kongresszus résztvevői majdan csodálkozva kérdezhetnék: mi is történt Budapesten 1928 júniusban?

Ezzel kapcsolatban viszont a legnagyobb elismeréssel kell megemlékeznünk arról a pazar kiállítású és értékes tartalmú gyűjteményes munkáról, amelyet *Finnek, Észtok, a magyarok északi testvértársai* címmel (Egyetemi Nyomda, 335 l.) hivatott munkatársak közreműködésével dr. *Teleki Pál gróf* szerkesztett és amely, legalább eddig, egyebek híján, ennek a kongresszusnak legszebb emléke, olyan, amely az egész magyarság hálájára érdemes.

K. F.

Tanítói tanfolyamok.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az iskolaépítési munkával egyidejűleg megkezdte az iskolák belső munkájának irányítását. A háború alatt anyagi okokból teljesen elmaradt tanítói tanfolyamokat újra felélesztette.

Az elmúlt nyáron a *budapesti* áll. tanítóképző-intézetben a gyakorlóiskolai tanítók részére szervezett tanfolyamon segítségére sietett a tanítóképzés legtöbb nehézséggel küzdő munkásainak, hogy a jövő tanítónemzedék helyes irányú kiképzését biztosítsa.

Ugyancsak a *budapesti* áll. tanítóképzőben szervezett testnevelési tanfolyamot az egész országból a kir. tanfelügyelők javaslatára összeválogatott tanítók részére. A tanfolyam célja volt a tanítók előkészítése a testgyakorlásnak és az önvédelmi ismereteknek és gyakorlatoknak a népiskola felsőbb osztályai-ban és a továbbképző népiskolában való tanítására.

A *kiskunfélegyházi* áll. tanítóképző-intézetben tanfolyam volt a hadi képesítésű tanítók részére. Segítségét nyújtott azoknak a tanítóknak, akik a háborúban fegyverrel szolgálták a hazát s hazajövet szabadságuk alatt néhány hetes tanfolyamon végezték a tanítóképző két-három osztályát. Ezeknek nehezükre esik a hiányzó legszükségesebb ismeretek pótlása. Minthogy ilyen tanító még igen sok van az országban, hasonló tanfolyamokra a jövőben is igen nagy szükség lesz.

Kalocsán tanítói továbbképző tanfolyam volt, amelyen az új tanterv végrehajtásával foglalkoztak az előadók.

Sárospatakon ugyancsak az új tanterv szellemének ismeretése volt a tanítói továbbképző tanfolyam feladata.